

Maahanmuuttoviraston vastuullisuusraportti 2021

Maahanmuuttoviraston vastuullisuusryhmä

Sisällys

Maahanmuuttoviraston vastuullisuusraportti 2021	0
1. Vastuullisuustyö luottamuksen vahvistajana	2
2. Maahanmuuttovirasto kestävän kehityksen kompleksisessa toimintaympäristössä	2
3. Vastuullisuuden johtamisen ja yhteiskehittämisen lähtökohdat	3
4. Maahanmuuttoviraston vastuullisuusteemat vuoden 2021 kädenjäljen tarkastelussa	5
5. Vastuullisuusteema: elinvoimainen Suomi	5
6. Vastuullisuusteema: Kaikille turvallisen yhteiskunnan rakentaminen	6
7. Vastuullisuusteema: Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon takaaminen	7
Naisiin ja tyttöihin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen.....	8
Naisten osallistumisen ja johtamismahdollisuuksien lisääminen viraston sisäisesti.....	8
Sukupuolittuneen väkivallan lopettaminen.....	9
Vastaanottokeskusten koulutusta asiakkaille	9
Naisten asioinnin tukeminen	10
Asiakaspalvelijoiden osaamisen vahvistaminen	10
Asiakasosallistaminen Maahanmuuttovirastossa	10
8. Hiilijalanjäljen vähentäminen.....	10
9. Vastuullisuustyön prosessi	12
Maahanmuuttoviraston kestävän kehityksen sitoumus 2023-2027	13
Sitoumus 1. Työtä kestävästi	13
Sitoumus 2. Hiilineutraali Suomi.....	14
Sitoumus 3. Luottamus hallintoon: Vahvistamme hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sisäisesti ja ulospäin	14

1. Vastuullisuustyö luottamuksen vahvistajana

Maahanmuuttoviraston ensimmäisessä vastuullisuusraportissa esittelemme vastuullisuusteemat, joiden valossa olemme tarkastelleet vuoden 2021 toimintaamme. Lisäksi kuvaamme Kestävän kehityksen sitoumuksemme tulevia vuosia varten. Vastuullisuudella tarkoitamme tässä yhteydessä sitä, millä tavoin omalla toiminnallamme edistämme paremman elämän edellytysten luomista planeetalle ja ihmisille.

Vastuullisuustyötä teimme [YK:n kestävän kehityksen Agenda 2030 tavoitteiston](#) viitekehyksessä Valtiokonttorin suositushjeen mukaisesti. Tässä raportissa peilaamme YK:n tavoitteistoa etupäässä ydintehtäviimme. Toiseksi raportoimme hiilijalanjäljestämme. Tulevaisuuteen suuntaavat käytännön toimenpiteet olemme koonneet tämän raportin loppuun Kestävän kehityksen sitoumukseksi. Keskeinen kysymys tuleville vuosille on, miten sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävästi toimimme toteuttaessamme lakisääteisiä tehtäviämme ja strategiaamme.

Vastuullisuustyön alkaessa vuoden 2022 keväällä viraston johtoryhmä linjasi, että haluamme vahvistaa asiakkaittemme ja sidosryhmien luottamusta virastomme vastuullisuuteen ja läpinäkyvyyteen. Julkishallinnon organisaatioiden Luottamus&Maine-tutkimus 2018 - 2022 mittauksen tulosten mukaan eniten voimme vaikuttaa sidosryhmien meitä kohtaan kokemaan luottamukseen ja yhteistyöhalukkuuteen juurikin vastuullisuutta - eli yhteiskunta- ja ympäristövastuuta sekä avoimuutta ja läpinäkyvyyttä - kehittämällä.

Vastuullisuustyö- ja raportointi antavat meille tulevana vuosina uusia keinoja tunnistaa palvelujemme kehittämiskohteita, muotoilla yhdessä ratkaisuja ja viestiä entistä avoimemmin sidosryhmillemme niin onnistumisistamme kuin kehittämiskohteistamme. Korostamme jatkossa vahvemmin strategiakytkentää, mittaamista sekä tulevien sitoumustoimenpiteiden ideointia yhdessä kumppaneittemme ja henkilöstön kanssa.

2. Maahanmuuttovirasto kestävän kehityksen kompleksisessa toimintaympäristössä

Kestävän kehityksen tavoitteita edistetään maahanmuuton hallinnossa yhä haasteellisempien muutostekijöiden ympäröimänä. Toisiinsa kytkeytyneiden ilmiöiden aiheuttamia ongelmia ei voida ratkoa vain yhdellä toimialalla ja yhteiskunnan sektorilla. Lisäksi hallinnon läpinäkyvyydelle ja päätöksenteon nopeudelle on yhteiskunnassa entistä suuremmat odotukset

Globaalit kriisit ja sodat vaikuttavat viraston toimintaan ja asiakasmääriin turvapaikkaa hakevien, pakolaisten sekä vastaanottojärjestelmän ja ihmiskaupan auttamisjärjestelmän palvelua tarvitsevien ihmisten kautta. Kansainvälisen suojelun tehtävissä virastomme rooli on erittäin keskeinen: turvapaikka-asiatuntijamme tunnistavat asiakkaittemme suojelun tarpeen ja näin varmistamme, että suojelua tarvitsevat sitä Suomesta saavat. Tämän raportin tarkastelukauden 2021 ulkopuolelle jää kuitenkin kevään 2022 työskentelyä Migrissä hallinnut Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sen myötä tilapäisen suojelun myöntäminen sotaa pakeneville ukrainalaisille sekä heidän vastaanottonsa Suomessa.

Globaalilla tasolla virastomme toimintaan vaikutti vuonna 2021 Koronapandemian lisäksi ilmastomuutos. Sen on ennakoitu lisäävän ihmisten

liikkuvuutta ylipäättään, mutta myös epävirallisia kanavia hyödyntäen. Yhtäältä Maahanmuuttoviraston tulee varautua ilmastonmuutoksen vaikutuksesta lisääntyvään maahanmuuttoon ja toisaalta pyrkiä omassa toiminnassaan hiilijalanjälkensä pienentämiseen.

Yhä useampi yritys Suomessa kertoo osaajapulasta ja rekrytointivaikeuksista. Suomen väestö ja työllisten määrä kasvaa vain maahanmuuton kautta. Kansainväliset työntekijät, opiskelijat ja tutkijat ovat entistäkin tärkeämpiä paitsi huoltosuhteelle myös Suomen kilpailukyvyllä, innovaatioille ja kasvulle.

Usealla hallinnonalalla ja yhteiskunnan sektorilla tehdään parhaillaan työtä maahanmuuton ja kansainvälisen suojelun alalla. Kyse on koko yhteiskunnan ponnistuksesta sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväen huomisen rakentamiseksi erilaisten keskinäisriippuvien ilmiöiden keskellä. Tässä vastuullisuusraportissa keskitymme kuitenkin vain viraston rooliin lupaprosessien sujuvoittamisessa ja kansainvälisen suojelun tehtävissä. Lisäksi tämä raportti ei kata näidenkään toimintojemme kaikkia osa-alueita vaan kohdistuu tarkennetusti osuuteemme niissä YK:N agenda 2030 kestävyystavoitteissa, jotka olennaisimmin liittyvät ydintehtäviimme. Maahanmuuttoviraston uuteen strategiaan, organisaatioon ja tehtäviin kokonaisuudessaan voi tutustua tarkemmin [verkkosivuiltamme](#).

3. Vastuullisuuden johtamisen ja yhteiskehittämisen lähtökohdat

Vastuullisuuden johtamisen ja yhteiskehittämisen rakenteita alettiin luoda vuoden 2022 helmikuussa. Maahanmuuttovirastoon perustettiin vastuullisuusryhmä, jonka tehtävänä on suunnitella ja koordinoita vastuullisuustyötä. Lisäksi vastuullisuusryhmän vetäjä ja muita jäseniä osallistuu SM:n johtaman hallinnonalan kestäväen kehityksen koordinaatioryhmän toimintaan.

Vastuullisuusryhmän työn tarkoituksena oli vuonna 2022:

- tunnistaa viraston omat vastuullisuustavoitteet ja koota edellisen vuoden toimenpiteet vastuullisuusraporttiin 2021 Valtiokonttorin suositushjetta hyödyntäen
- luoda rakenteita ja yhteiskehittämisen toimintatapaa viraston strategialähtöiselle vastuullisuustyölle tulevina vuosina eli varmistaa henkilöstön ja jatkossa myös asiakkaiden ja sidosryhmien osallisuus vastuullisuuden muotoiluun jatkossa
- oppia yhdessä ja uudistaa kestäväen kehitykseen liittyvää ajatteluaamme, vuorovaikutussuhteitamme ja käytäntöjämme viraston sisällä ja ulospäin
- laatia viraston kestäväen kehityksen sitoumus SM:n tulostavoitteen 2022 mukaan ja jatkossa vetää mm. sitoumustoimenpiteiden ideointia henkilöstön (ja sidosryhmien) kanssa
- osallistua julkisen sektorin kestäväen kehityksen verkostoihin ja pohjustaa siten ekosysteemien kehitystä alalla
- kytkeä työ tiiviisti viraston uuden strategian laadintaan

Työ alkoi olennaisten sidosryhmien ja heidän tarpeittensa pohtimisella ekosysteemikartan avulla. Henkilöstökysely taas avasi henkilöstön odotuksia ja tarpeita tavoitteille. Lisäksi ryhmä työsti johdolle ehdotuksen kestäväen kehityksen sitoumuksesta tuleville vuosille. Johdon rooliin kuului tehdä

päätöksiä ja priorisoida vastuullisuustavoitteet vastuullisuusryhmän tekemän muotoilun perusteella. Lisäksi johto on vahvistanut kestävän kehityksen sitoumuksen (linkki) tuleva vuosia varten. Vastuullisuustyön muotoiluprosessi on kuvattu tarkemmin raportin lopussa. Jatkossa johto varmistaa kytkennät strategiaan, tulossopimuksiin sekä niiden toteutukseen ja mittaamiseen.

Valtionhallinnon yhtenäinen vastuullisuusraportointi perustuu YK:n Agenda 2030 -ohjelman 17 kestävän kehityksen tavoitteelle. Kukin toimija valitsee niistä 3–5 omalle organisaatiolle olennaista tavoitetta. Lisäksi jokainen organisaatio kertoo, mitä on tehnyt tavoitteiden edistämiseksi tarkasteluvuonna 2021 eli kuvaa kädenjälkensä. Jalanjäljellä tarkoitetaan kuvausta siitä, miten olemme edistäneet toimintamme haitallisia vaikutuksia. Maahanmuuttoviraston kädenjälki on kuvailtu seuraavissa kappaleissa kolmen eri teeman alla. Toistaiseksi kädenjälkemme mittareina toimivat samat mittarit kuin tulosseurannassamme muutoinkin. Jalanjäljessä painotamme hiilijalanjäljen pienentämisen kuvausta.

Kuva 1. Maahanmuuttovirasto valitsi viisi kestävän kehityksen tavoitetta YK:n kestävän kehityksen tavoitteistosta

YK:n Agenda 2030 kestävän kehityksen tavoitteet

Maahanmuuttoviraston tunnistamat kestävän kehityksen tavoitteet 2022

4. Maahanmuuttoviraston vastuullisuusteemat vuoden 2021 kädenjäljen tarkastelussa

Vuoden 2021 tulostavoitteista ja lakisääteisistä ydintehtävistämme tunnistamamme virastomme vastuullisuusteemat ja niihin liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet ovat:

Teema 1: elinvoimainen Suomi YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet 8 ja 10 ihmisarvoisen työn, talouskasvun ja liikkuvuuden edistämiseksi

Teema 2: kaikille turvallinen yhteiskunta YK:n kestävän kehityksen tavoitteet 10, 5, 8 ja 16 väkivallan, ihmiskaupan ja muun hyväksikäytön ehkäisemiseksi ja turvallisen liikkuvuuden edistämiseksi

Teema 3: tasa-arvo ja yhdenvertaisuus YK:n Kestävän kehityksen tavoite 5 sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia. (5.1, 5.3 ja 5.5)

Teema 4: hiilineutraali Suomi

Edistämme hiilineutraalin Suomen 2035 rakentamista pyrkien pienentämään hiilijalanjälkeä 50 % vuoteen 2023 mennessä sisäministeriön hallinnonalan yhteisen tulostavoitteen mukaisesti YK:n kestävän kehityksen tavoite 13 Ilmastoteot.

5. Vastuullisuusteema: elinvoimainen Suomi

YK:n agenda 2030 Kestävän kehityksen tavoitteessa 8 painotetaan kaikkia yhteiskuntia koskevaa kestävää talouskasvua, täyttä ja tuottavaa työllisyyttä sekä säällisiä työpaikkoja. Lisäksi kestävän kehityksen tavoitteessa 10 nostetaan esiin ihmisten turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus esimerkiksi suunnitelmallisen ja hyvin hallinnoidun siirtolaispolitiikan avulla eriarvoisuuden vähentämiseksi maiden sisällä ja niiden välillä.

Teemaan liittyvät kestävän kehityksen tavoitteet alatavoitteineen ovat:

Kestävän kehityksen tavoite 8. Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua:

8.1 Ylläpitää kaikkia koskevaa talouskasvua kansallisten olosuhteiden mukaisesti ja erityisesti vähintään 7 % BKT:n vuosittaista kasvua vähiten kehittyneissä maissa.

Kestävän kehityksen tavoite 10. Vähentää eriarvoisuutta maiden sisällä ja niiden välillä:

10.7 Mahdollistaa ihmisten turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus esimerkiksi suunnitelmallisten ja hyvin hallinnoitujen siirtolaispolitiikkojen avulla.

Työ- ja opiskeluperäisen maahanmuuton lupaprosesseissa vastaamme osaltamme näihin globaaleihin sosiaalisiin ja taloudellisiin kestävyystarpeisiin. Yhä useampi yritys Suomessa kertoo osaajapulasta ja rekrytointivaikeuksista. Suomen väestö ja työllisten määrä kasvaa vain maahanmuuton kautta.

Kansainväliset työntekijät, opiskelijat ja tutkijat ovat entistäkin tärkeämpiä paitsi huoltosuhteelle myös Suomen kilpailukyvyille, innovaatioille ja kasvuille. Sujuva, tehokas ja oikeudenmukainen lupaprosessi mahdollistaa osaltaan elinvoimaisen Suomen ja siten kestäväen talouskasvun rakentamisen. Lisäksi sujuvoittamalla lupaprosessejamme ja parantamalla asiakaskokemusta edistämme osaltamme turvallista, järjestelmällistä ja vastuullista maahanmuuttoa.

Maahanmuuttovirasto on nostanut kehittämisen keskiöön työ- ja opiskeluperusteisten toimintojen sujuvoittamisen ja tehostamisen Lupa 22 hankkeessa. Siinä on keskitytty sisäisen toiminnan muutokseen, automatisaation edistämiseen, asiakaskeksisyyteen sekä tuottavuuden lisäämiseen. Vuoden 2021 aikana lyhensimme käsittelyaikoja osassa keskeisistä lupatyypeistä. Lue lisää virastomme edistymisestä lupaprosessien sujuvoittamisessa ja asiakaskokemuksen parantamisessa [toimintakertomuksesta 2021](#). Roolistamme ihmisarvoisen työelämän rakentamisessa maahanmuuton tehtävissä kerromme lisää seuraavan vastuullisuusteeman alla.

6. Vastuullisuusteema: Kaikille turvallisen yhteiskunnan rakentaminen

Kaikille turvallinen yhteiskunta -teeman alle olemme koonneet neljä YK:n agenda 2030 kestäväen kehityksen tavoitetta, jotka liittyvät tiettyihin ydintehtäviimme sekä työ-, perhe- ja opiskeluperäisessä maahanmuutossa että kansainvälisessä suojelussa:

10.7 Mahdollistaa ihmisten turvallinen, järjestelmällinen ja vastuullinen siirtolaisuus sekä liikkuvuus esimerkiksi suunnitelmallisten ja hyvin hallintoitujen siirtolaispolitiikkojen avulla.

5.2 Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva väkivalta julkisissa ja yksityisissä yhteyksissä, kuten ihmiskauppa ja seksuaalinen tai muu hyväksikäyttö.

8.7 Ryhtyä välittömiin ja tehokkaisiin toimiin pakkotyön, modernin orjuuden ja ihmiskaupan poistamiseksi, varmistaa lapsityön pahimpien muotojen, kuten lapsisotilaiden värväämisen ja käytön, kieltäminen ja poistaminen sekä lopettaa lapsityö kaikissa muodoissaan vuoteen 2025 mennessä.

16.2 Lopettaa kaikki lapsiin kohdistuva pahoinpitely, hyväksikäyttö, ihmiskauppa ja kaikki väkivallan muodot sekä lasten kiduttaminen.

Ihmiskaupan poikkihallinnollisessa torjunnassa virastomme vastaa ihmiskaupan auttamisjärjestelmästä käytännössä sekä ehkäisee turvapaikka-, vastaanotto- ja työlupaprosesseissa asiakkaiden hyväksikäyttöä monin keinoin. Lisätietoa voi saada verkkosivuiltamme **Ihmiskaupan uhrien auttamisjärjestelmä (migri.fi)**

Maahanmuuttoviraston turvapaikkaprosessi on yksi eniten uhreja auttamisjärjestelmään ohjanneista tahoista vuonna 2021. Turvapaikanhakijat ovat haavoittuvassa asemassa ja alttiita kaikille ihmiskaupan muodoille. Turvapaikanhakijat voivat joutua ihmiskaupan uhreiksi joko lähtömaassa,

kauttakulkumaassa tai Suomessa. Uhrien tunnistaminen on parantunut, ja esimerkiksi pakkoavioliittoja tunnistetaan paremmin. Lisäksi tuotettiin koulutuksia ihmiskaupan tunnistamisesta.

Työperusteisen maahanmuuton alueella virasto on panostanut erityisenä teemana työvoiman hyväksikäytön ehkäisemiseen. Ulkomaalaisten työntekijöiden ja yrittäjien työehto- ja lupavalvonta-asioiden neuvottelukunta perustettiin 2021 lopulla ja myös Maahanmuuttoviraston ihmiskaupan auttamisjärjestelmä osallistuu sen toimintaan. Panostamme riskityönantajien tunnistamiseen monin keinoin. Toisaalta työnantajasertifioinnit mahdollistavat nopeutetun käsittelyn hakemista. Perhesideprosessien mahdollisten ihmiskaupan uhrien tunnistamista on vahvistettu toteuttamalla sekä lupaprosessien että koko viraston henkilöstölle verkkokoulutuksia.

Kestävän kehityksen tavoitteista väkivallan estäminen ja turvallinen liikkuvuus korostuvat erityisesti kansainvälisen suojelun tehtävissä, joilla estämme vakavia ihmisoikeusloukkauksia kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Maahanmuuttovirasto vastaa myös siitä, että vastaanottokeskukset, säilöönottoyksiköt ja ihmiskaupan auttamisjärjestelmä järjestävät turvapaikanhakijoille ja muille asiakkailleen lakisääteiset palvelut ja muun toiminnan.

Väkivallan torjumisessa keskeistä on turvapaikkaprosessin päätöksenteossa tunnistettu ja huomioitu väkivaltaisten tekojen kohteeksi joutumisen uhka ja viranomaisyhteistyössä tehdyt ilmoitukset. Päätöspäätösteitä ei kuitenkaan kaikilta osin tilastoida esimerkiksi sukupuolittuneen väkivallan osalta tarkasti. Kestävän kehityksen tavoitetta voidaan oikeastaan katsoa edistettävän kaikessa turvapaikkaprosesseihin liittyvässä päätös- ja kehitystyössä sekä yhteistyössä, koska vainon määritelmään voidaan lukea kaikki henkisen ja fyysisen väkivallan teot. Asiakkaiden oikeuksien toteutumista valvotaan monin tavoin viraston laillisuusvalvonnan ja päätöksen muutoksenhaun kautta. Turvapaikkayksikön ja vastaanottoyksikön vuoden 2021 toiminnan tuloksista saa lisätietoa virastomme [toimintakertomuksesta 2021](#).

Kansainvälistä suojelua toteutetaan myös kiintiöpakolaisten valinnalla. Pakolaiskiintiöön valitaan ensisijaisesti sellaisia ihmisiä, joiden suojelun ja uudelleensijoittamisen tarve on suurin. Suomi painottaa kiintiöpakolaisten valinnassa haavoittuvimpia ryhmiä. Heitä ovat esimerkiksi lapsiperheet ja vaikeassa asemassa olevat naiset, kuten yksinhuoltajat. Kiintiöpakolaisten valinnasta voi lukea tarkemmin tästä .

7. Vastuullisuusteema: Yhdenvertaisuuden ja sukupuolten tasa-arvon takaaminen

YK:n agenda2030 kestävän kehityksen 5. tavoitteena on saavuttaa sukupuolten välinen tasa-arvo sekä vahvistaa naisten ja tyttöjen oikeuksia ja mahdollisuuksia. Maahanmuuttovirasto on päättänyt edistää seuraavia kestävän kehityksen tavoitteita:

5. Sukupuolten tasa-arvo

5.1 Lopettaa kaikenlainen naisiin ja tyttöihin kohdistuva syrjintä kaikkialla.

5.3 Lopettaa kaikki haitalliset käytännöt kuten lapsi- ja pakkoavioliitot sekä naisten sukupuolielinten silpominen.

5.5 Taata naisille täysivaltainen ja tehokas osallistuminen sekä yhtäläiset johtamismahdollisuudet kaikilla päätöksenteon tasoilla politiikassa, taloudessa ja julkisessa elämässä.

Maahanmuuttoviraston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo -suunnitelmissa tarkastelemme yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista viraston toiminnassa sekä asettamme toiminnalle kehittämistavoitteita sekä sisäisestä että toiminnallisesta näkökulmasta. Suunnitelmissa lähteenä käytämme mm henkilöstö- ja asiakaskyselyitä. Tässä raportissa nostamme esiin rajatun vain kestävä kehityksen tavoitteistoon liittyviä osia.

Yhdeksi viraston yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotavoitteeksi vuosille 2020-2021 asetettiin, että asiakaskokemus on laadukas ja yhdenmukainen. Asiakastyytyväisyyskyselyn perusteella parannettavaa on, sillä kysymyksen "Koen, että saan samanlaista palvelua (kuin muut asiakkaat)" vastauskeskiarvo oli vuonna 2021 3,8 (hyvä), mutta vuonna 2022 keskiarvo tippui lukuun 3,45 Maahanmuuttovirasto pyrkii edistämään tasa-arvon toteutumista myös huomioimalla sukupuolen moninaisuuden ja olemalla LGBTQ+ ystävällinen virasto.

Seuraavassa esitellään kestävä kehityksen tavoitteisiin 5. liittyviä viraston käytäntöjä sekä sisäisiä ja toiminnallisia yhdenvertaisuus- ja tasa-arvotavoitteita toimenpiteineen tarkemmin.

Naisiin ja tyttöihin kohdistuvan syrjinnän lopettaminen

Maahanmuuttovirastossa on häirinnälle ja epäasialliselle käytökselle nollatoleranssi. Häirinnän ja epäasiallisen kohtelun kokemuksiin on suhtauduttu poikkeuksetta vakavasti ja todetuista häirinnän sekä epäasiallisen kohtelun tapauksista on ollut aina seurauksia. Lisäksi vuoden 2021 tarkastelukaudella sisäisessä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa on käsitelty henkilöstön kokemuksia väkivallan ja seksuaalisen häirinnän osalta. Väkivallan uhan, häirinnän ja muun epäasiallisen käytöksen ilmenemistä on kartoitettu suunnitelmassa henkilöstö- ja asiakaskyselyillä.

Virasto on ylläpitänyt häirinnän nollatoleranssia eri tavoin mm. oppaan, pakollisen kurssin, viestintäkampanjoiden sekä työsuojelun yhteistoiminnan avulla. Maahanmuuttovirasto otti myös ensimmäisenä virastona käyttöön Whistleblower -ilmoituskanavan, joka on viraston työntekijöille ja sidosryhmille tarkoitettu turvallinen tapa ilmoittaa luottamuksellisesti mahdollisista väärinkäytöksistä ja toimintataparikkomuksista.

Naisten osallistumisen ja johtamismahdollisuuksien lisääminen viraston sisäisesti

Naisten ja miesten sijoittumista viraston eritasoihin tehtäviin tarkastellaan säännöllisesti Mandatum Life tilastojen avulla. Julkisen sektorin vertailussa vuonna 2021 virastomme sukupuolijakauma vaatavuustasoinen on tasa-arvoinen huomioiden, että naisia on yleisestikin virastossa enemmän kuin miehiä.

Virastossa miesten ja naisten osuus ylimmän johdon tehtävissä vaihtelee vuosittain. Viraston edellisessä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmassa todettiin, että miehet sijoittuivat hieman useammin ylemmille vaativuustasoille, vaikka miesten osuus henkilöstöstä on suhteessa pienempi kuin naisten. Vuosien 2020 ja 2021 tilastoja tarkasteltaessa näkyy positiivisena kehityksenä kuitenkin, että miesten osuus korkeissa vaativuustasoissa ei ole enää suhteessa suurempi kuin naisten osuus. Sisäiseen Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvosuunnitelmaan on kirjattu tavoitteeksi seurata naisten ja miesten sijoittumista johtotehtäviin, jotta tasa-arvon toteutumista voidaan arvioida tehokkaasti myös tulevaisuudessa.

Sukupuolittuneen väkivallan lopettaminen

Turvapaikkaprosesseihin on luotu kattavat ohjeet, jotka käsittävät sukupuolittuneen väkivallan teeman yleisesti, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisen, pakkoavioliitot, lähisuhdeväkivallan sekä sosiaalisen turvaverkon puutteeseen liittyvät oikeudenloukkaukset. Ohjeet tukevat sukupuolittuneen väkivallan tunnistamista sekä asianmukaista huomioimista turvapaikkaprosessissa, eli puhuttelussa ja päätöksenteossa.

Turvapaikkayksikössä toimii myös sukupuolittuneen väkivallan teemasta vastaava erityisylitarkastaja, joka neuvoo, perehdyttää ja kouluttaa puhuttelijoita ja päätöksentekijöitä, sekä vastaa ohjeiden ajantasaisuudesta. Aihepiiriin on esillä uusien työntekijöiden perehdytyksessä ja aiheesta koulutetaan tasaisin väliajoin yksikössä, esimerkiksi EASO puhuttelukoulutusten avulla (Interview Techniques, Interviewing Vulnerable Persons ja Gender, Gender Identity and Sexual Orientation).

Sidosryhmäyhteistyötä ohjeiden laatimiseksi on tehty muun muassa Ihmisoikeusliiton koordinoimien tyttöjen ja naisten sukupuolielinten silpomisen (FGM) ja kunniaväkivallan vastaisen työn (KLV) verkostojen sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kunniaan liittyvän väkivallan vastaisen työn ohjausryhmän puitteissa.

Vastaanottokeskusten koulutusta asiakkaille

Vastaanottokeskuksissa järjestetään asiakkaille suomalaiseen yhteiskuntaan perehdyttävää koulutusta aiheista kuten Suomen lainsäädäntö, suomalainen yhteiskunta, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, työssä Suomessa, Seksuaaliterveys ja seksuaalisuus. Kurssiaiheista kaksi edistää vastuullisuustavoitteita sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta.

"Sukupuolten tasa-arvo Suomessa" -kurssi käy laajasti läpi sukupuolten tasa-arvoa suomalaisen yhteiskunnan näkökulmasta. Kurssi tuo esille sukupuolittuneen väkivallan eri esiintymismuodot sekä mahdollisuudet saada apua esimerkiksi työntekijöiden tuen tai auttavien puhelinlinjojen muodossa. "Seksuaaliterveys ja seksuaalisuus" -kurssi kattaa monta eri teemaa, joista esimerkkeinä ovat kaikkien ihmisten yhtäläiset seksuaalioikeudet, itsemääräämisoikeus sekä tietoa liittyen seksuaaliseen suuntautumiseen. Kurssin aikana asiakkaita rohkaistaan vuoropuheluun kurssin aiheista. Keskustelu kurssin aikana on täysin luottamuksellista.

Turva-hankkeen myötä Maahanmuuttovirastossa teetettiin myös ihmisoikeuksia ja Suomen rikoslainsäädäntöä koskevaa videomateriaalia, joka on löydettävissä viraston kaikille avoimelta YouTube-kanavalta. Videot ovat suomalaisen yhteiskunnan kurssin lisämateriaaleja.

Naisten asioinnin tukeminen

Sukupuolten välistä tasa-arvoa edistetään Maahanmuuttovirastossa rohkaisemalla naishenkilöitä asioimaan omasta puolestaan ilman toisen henkilön ohjausta tai vallankäyttöä. Asiakaspalvelijoiden kykyä havaita vastaavanlaiset tilanteet on pyritty edistämään tähän suunnatulla viraston viestintäkampanjalla. Kampanjan avulla parannettiin myös naisasiakkaiden tietoisuutta heidän omista oikeuksistaan. Konkreettisenä toimena hankkeessa laadittiin julisteita palvelupisteisiin, joita muutettiin ja uudistettiin vuosina 2018-2020 ERSUS-hankkeen myötä.

Asiakaspalvelijoiden osaamisen vahvistaminen

Migrissä varmistetaan asiakaspalvelun laatu kouluttamalla asiakaspalvelijoita säännöllisesti sekä seuraamalla asiakaspalvelun laatua. Asiakaspalvelijoiden säännöllinen kouluttaminen mahdollistaa tehokkaan osaamisen kehittämisen muun muassa haitallisten käytäntöjen tunnistamisen osalta asiakaspalvelutilanteissa. Asiakaspalvelijoille pidetäänkin vuosittain eri teemoihin liittyen koulutuksia. Lisäksi alkuvuodesta 2022 virasto kehitti eOppivaan asiakaspalvelukoulutuksen, joka tarjoaa tietoa ja opastusta asiakaslähtöiseen toimintaan, asiakaskokemuksen huomioimiseen ja viraston palveluperiaatteisiin.

Asiakasosallistaminen Maahanmuuttovirastossa

Maahanmuuttovirasto järjestää raateja, joiden kautta asiakkaat ja yhteistyökumppanit voivat osallistua toimintamme kehittämiseen. Näin voimme tarjota entistä paremmin ja asiakkaiden tarpeita palvelevia palveluita. Raateihin voi ilmoittautua verkkosivuillamme. Osallistuminen tapahtuu esimerkiksi kyselyihin vastaamalla ja ideoinnilla. Raateja on kolme: asiakas-, työnantaja- ja sidosryhmäraati.

8. Hiilijalanjäljen vähentäminen

Sisäministeriö on kestävä kehityksen sitoumuksessaan asettanut tavoitteeksi hallinnonalan hiilijalanjäljen vähentämiseen 75 % 2035 mennessä ja välitavoitteeksi 50 % vuoteen 2027 mennessä. Hiilijalanjäljen vähentämisen seuranta ja mittaamista on kehitetty jo useamman vuoden.

Faktaa: Hiilijalanjäljellä tarkoitetaan jonkin tuotteen, toiminnan tai palvelun aiheuttamaa ilmastokuormaa eli sitä kuinka paljon kasvihuonekaasuja tuotteen tai toiminnan elinkaaren aikana syntyy. Sisäministeriön hallinnonalalla olennaiset päästölähteet on koottu kolmeen eri luokkaan.

1 Suorat päästöt: Kaikki omien kiinteistöjen ja omien ajoneuvojen suorat päästöt.

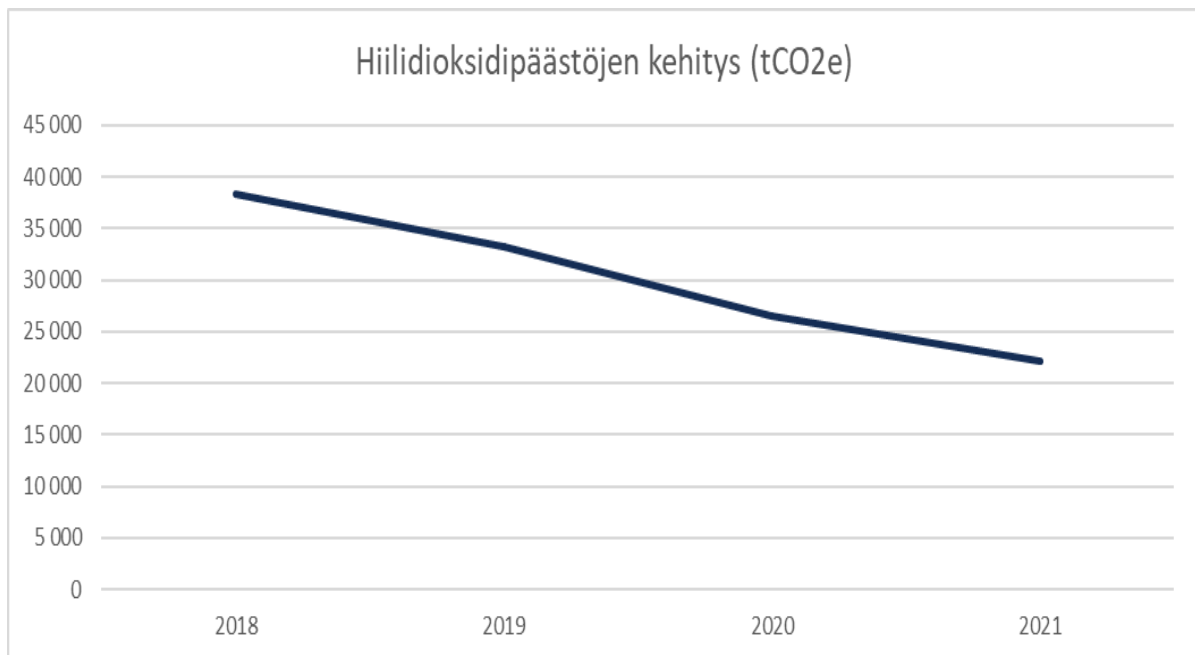
2 Ostoenergian suorat päästöt (mm. ostettu sähkö)

3 Muut epäsuorat päästöt: Ostetut tuotteet ja hankinnat. Liikematkustus (lentomatkustuksen osalta). Itselle vuokrattu omaisuus kuuluu epäsuoriin päästöihin koska esim. vuokrakiinteistöt energiasopimukset ovat vuokranantajan nimissä. Merkittävä osa sisäministeriön hallinnonalan organisaatioiden käyttämistä kiinteistöistä on vuokrattu Senaatti-kiinteistöjen kautta.

Laskennasta rajattiin pois päästöt, jotka syntyvät palvelujen tuottamisen jälkeen (esim. kuljetus ja jakelu, prosessointi, etc.). Työmatkaliikkumisesta ei ollut saatavilla dataa ja työmatkaliikkuminen päätettiin rajata laskennan ulkopuolelle

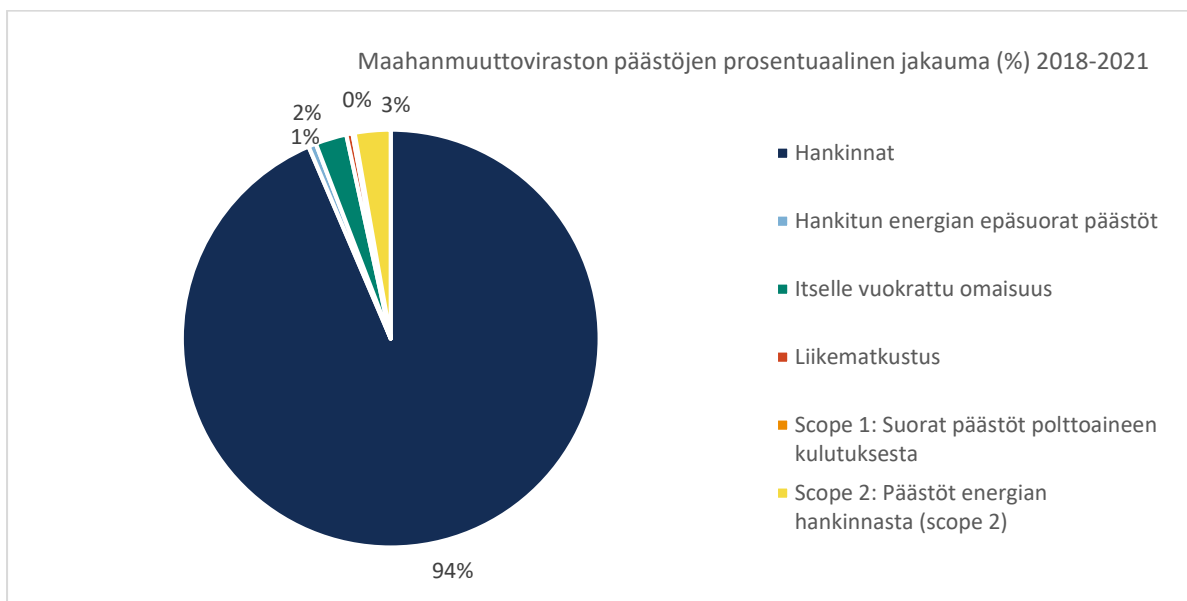
Maahanmuuttoviraston hiilijalanjälki on pienentynyt vuoden 2018 lähtötilanteesta (2018: 38269,5 tco2e ja 2021: 22193,38 tco2e) (Kuva 1).

Kuva 1

Virastomme suurin päästölähde vuonna 2021 oli edelleen hankinnat. (Kuva 2)

Kuva 2

Maahanmuuttoviraston vastaanottojärjestelmän ostopalvelut ovat paitsi koko sisäministeriön hallinnonalan myös viraston suurin yksittäinen päästölähde. Niiden hiilijalanjälki kuitenkin jatkoi laskuaan.

Maahanmuuttoviraston tulossopimuksessa 2021-2025 yhtenä toiminnallisena tulostavoitteena on torjua ilmastonmuutosta hiilijalanjälkeä vähentävillä ja muilla toimilla. Koska vastaanottojärjestelmän päästöt ovat ostopalveluissa suurimmat, mutta päästöjen laskennan edellytykset vaihtelevat, toteutettiin Maahanmuuttovirastossa mittava vastaanottotoiminnan päästökartoitus ja hiilidioksidilaskennan kehittäminen ennen etenemistä muille alueille. Keskeistä on, että asiakasmäärien suuri vaihtelu näkyy suoraan päästömäärien heilahteluna, joten laskennassa on tarpeen päästä asiakasmäärien vaihtelun paremmin huomioivan laskentaan eli hankintamenoperusteisesta esimerkiksi majoitusvuorokausikohtaiseen hiilijalanjäljen laskentaan.

Sisäministeriön ja Maahanmuuttoviraston välisessä tulossopimuksessa on sovittu jatkotoimenpiteitä hiilijalanjäljen pienentämiseksi seuraavasti:

- Vastaanottojärjestelmän sopeuttaminen tarvetta vastaavaksi
- Tulevaisuudessa vastaanottotoiminnan kilpailutuksen vähimmäisvaatimuksiin ympäristökriteerit uusille vuokrakohteille ja kestävän kehityksen mukaiset toimintavaatimukset palveluntuottajille
- Asiakasetäpuhuttelujen ja -tiedoksiantojen hyödyntäminen sekä etätoimintojen kehittäminen
- Tavoitteiden ja osatavoitteiden asettaminen

Maahanmuuttoviraston toimintasuunnitelma 2021 kansallisen hankintastrategian toimeenpanemiseksi on keskeisessä roolissa paitsi vastaanottokeskusten myös koko organisaation ekologisen kestävyys toimenpiteissä tulevina vuosina, mikä on kuvattu tarkemmin kestävä kehityksen sitoumuksessamme 2023-2027 tämän raportin viimeisessä luvussa.

9. Vastuullisuustyön prosessi

Maahanmuuttoviraston vastuullisuustyö alkoi etenemissuunnitelman esittelyllä viraston johtoryhmässä 2/2022, minkä jälkeen perustettiin viraston monialainen vastuullisuusryhmä. Työ eteni yhteiskehittämisen keinoin tarkoituksella luoda virastolle edellytyksiä kestävä kehityksen edistämiseksi eri toimijoiden kestävä kehityksen ekosysteemeissä tulevaisuudessa. Työssään vastuullisuusryhmällä oli käytettävissä Työ 2.0 Labin ekosysteemikoulun työskentelypohjia ja muuta aineistoa. Maahanmuuttoviraston vastuullisuusryhmä kokoontui maaliskuusta 2022 lähtien työkokouksiin ja työpajoihin noin kaksi kertaa kuukaudessa minkä lisäksi tehtiin välitehtäviä yksin ja pienemmissä kokoonpanoissa.

Vastuullisuusryhmä aloitti aiheeseen perehtymisen mm. alustavalla sidosryhmäanalyysillä. Henkilöstölle laadittiin huhtikuussa 2022 kysely, jossa selvitettiin, mitkä kestävä kehityksen tavoitteistosta ovat heidän mielestään tärkeimmät viraston ydintehtäviin liittyvät tavoitteet ja miksi. Johdon työpajassa toukokuussa 2022 lisättiin johdon tietoisuutta vastuullisuustyön lähtökohdista sekä henkilöstön ja vastuullisuusryhmän ehdotuksesta tavoitteiksi. Johdon pajassa tarkasteltiin ehdotettujen tavoitteiden sopivuutta jatkotyölle ja avattiin strateginen keskustelu pidemmän tähtäimen vastuullisuustavoitteista pohtimalla viraston vastuullisuuden muutostekijöitä.

Seuraavaksi vastuullisuusryhmä teki tavoitteille ja alatavoitteille olennaisuusanalyysit, tarkensi sidosryhmäkarttoja per tavoite ja tarkasteli alustavasti mittaristoa. Kesän aikana ryhmä kokosi vuoden 2021 toteumatietoja eri tavoitealueille raportin tuottamiseksi ja täydensi niitä mm. asiantuntijahaastatteluilla ja työpajoilla. Käytettävissä oli myös vastaanottokeskusten kestävä kehityksen laajan edistämistyön tulokset aiemmilta vuosilta. Työn kytkös viraston tekeillä olevaan strategiaan varmistettiin johtoryhmän pajassa 1.2.2023. Raportti hyväksyttiin Migrin johtoryhmässä. Lisäksi johto vahvisti samalla viraston kestävä kehityksen sitoumuksen vuoden 2023 toimenpiteineen, joka on kuvattu tarkemmin seuraavassa luvussa ja julkaistu [Suomi 2050 -sivustolla](#).

10. Maahanmuuttoviraston kestävä kehityksen sitoumus 2023-2027

Tulevassa toiminnassaan strategiakaudella 2023-2027 Maahanmuuttovirasto sitoutuu "Suomi jonka haluamme 2050" kansallisen kestävä kehityksen strategisen tavoitteiston toimeenpanoon. Samalla liitymme Sisäministeriön hallinnonalan sitoumukseen seuraavasti:

- **Työtä kestävästi:** Edistämme ihmisoikeuksia - ja perusoikeuksia työelämässä sosiaalisesti kestävillä hankinnoilla
- **Hiilineutraali Suomi:** Edistämme Suomen tavoitteita ekologisesti kestävillä hankinnoilla. Lisäksi vähennämme jätetuormaa ja säästämme energiaa
- **Luottamus hallintoon:** Vahvistamme toimintakulttuurimme avoimuutta ja läpinäkyvyyttä viraston sisällä ja ulospäin
- Lisäksi varmistamme kestävä kehityksen/vastuullisuuden **työn jatkuvuuden**

Hankintojen kestävyiden edistämisessä nojataan Migrin toimintasuunnitelmaan kansallisen hankintastrategian osalta. Sitoumuksiin liittyvät konkreettiset toimenpiteet vuodelle 2023 on kuvattu alla ja julkaistu Sitoumus 2050-sivustolla.

Sisäministeriö käynnistää vuonna 2023 hallinnonalalla yhteisen kestävä kehityksen strategisten tavoitteiden ja toimintamallin kehittämisen. Maahanmuuttovirasto sitoutuu strategiakaudellaan 2023-2027 osaltaan siihen, että toimimme aktiivisina yhteiskehittäjinä osana mahdollista eri sektoreiden ja hallinnonalojen kestävä kehityksen ekosysteemiä. Meillä on selkeät tavoitteet ja konkreettiset toimenpiteet seurannassa sekä tätä varten mittarit sosiaaliselle, ekologiselle ja taloudellisen kestävyydelle. Tiedostamme ydintehtävienne kytkennät kestävä kehityksen tavoitteistoon sekä olemme liittäneet kokonaisuuden strategiaan sekä tulosohtaukseen ja seurantaan.

Sitoumus 1. Työtä kestävästi

Sitoumuksen tavoitteena on vahvistaa ihmisoikeuksien tukemista työelämässä. Strategiakaudella tavoitteena on toteuttaa hankintoja sosiaalisesti kestävästi. Sitoumusteot 2023-24 ovat: Tehdään listaus erilaista vaihtoehtoja huomioida sosiaalinen kestävyys hankinnoissa.

Sitoumusteot 2023-2024 Jokaisen hankinnan suunnitteluvaiheessa selvitetään soveltuuko työllisyyssehto ja muut sosiaalisesti kestävien hankintojen vaihtoehtot käytettäväksi hankinnoissa.

Alustavat mittarit: Kpl hankintoja/kaikki hankinnat, joissa selvitetty mahdollisuus ottaa erityisryhmiä koskeva työllisysehto käyttöön.

Sitoumus 2. Hiilineutraali Suomi

Sitoumuksen tavoitteena on edistää hiilineutraalia yhteiskuntaa

Tavoitteet ja toimenpiteet vuosina 2023-2024 ovat:

1. Vähennämme jätekuormaa ja säästämme energiaa

Aloitamme kaikkien toimipisteiden jätteiden lajittelun tilannekartoituksen ja parantamisen:

2. Edistämme kestävästä ruokajärjestelmästä elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoissa sekä käytämme kestävästi ja vastuullisesti tuotettuja elintarvikkeita

Laajennetaan taksipalveluhankinnoissa huomioitu sähköautokapasiteetti Helsingin vastaanottokeskuksen mallin mukaisesti muihin vastaaviin

Jatkamme kestävästä ruokajärjestelmän edistämistä elintarvike- ja ruokapalveluhankinnoissa vähintään Hanselin dynaamisen hankintajärjestelmän mukaan

3. Jatketaan ympäristökriteereiden käyttöä ja kehitystyötä vastaanottopalvelujen hankinnoissa

Tulevaisuuden vastaanotto toiminnan kilpailutuksen vähimmäisvaatimuksiin ympäristökriteerit ja kestävä kehitys mukaiset toimintavaatimukset. Hyödynnetään jo toteutetun majoituspalveluhankinnan kriteeristöä ja vaatimuksia liittyen mm. energiankulutuksen seurantaan, jätteiden lajitteluun, henkilöstön ja asiakkaiden opastukseen.

Lämmitys- ja sähkösopimusten vaihtaminen uusiutuviksi mahdollisuuksien mukaan

Vastaanottopalveluiden asiakkaiden ohjaus ja opastus ympäristöä säästävään toimintaan, kuten energian- ja vedenkulutukseen sekä kierrätykseen

Hybridi-, sähkö- tai kaasuautojen hankinta autokannan uusimisen yhteydessä

Sitoumus 3. Luottamus hallintoon: Vahvistamme hallinnon avoimuutta ja läpinäkyvyyttä sisäisesti ja ulospäin

Soveltamisohjeiden kehittämishanke ja esim. julkisten ohjeiden julkaisu verkkosivuillamme

Käynnistetään avoimen toimintakulttuurin kehittäminen eli tiedotus-, kuulemis- ja dialogirakenteiden ja toimintatapojen kehitystyö Migrin sisällä

Kehitetään mittaamista: esim. Luottamus&Maine tutkimuksen indeksit, sisäisen työtyytyväisyyskyselyn tai muun luottamusindeksit.